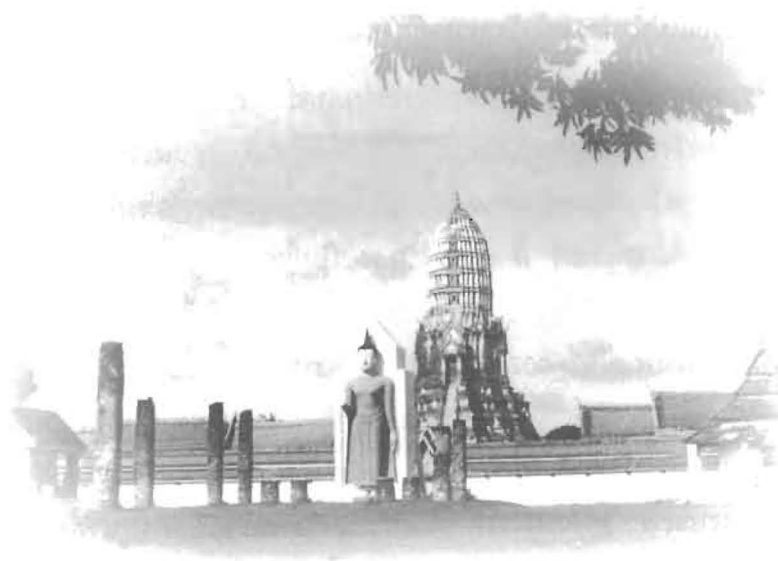

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ
วรมหาวิหาร

ผู้เขียนขอเริ่มพาท่านผู้อ่านไป “เที่ยววัดชมวังเมืองพิษณุโลก” ด้วยการไปนมัสการ “พระพุทธชินราช” ที่ “วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร” กันก่อนนะครับ เนื่องจากมักจะกล่าวเสมอว่า “ถ้าใครไปพิษณุโลกแล้วไม่ได้ไปนมัสการพระพุทธชินราชก็เหมือนไม่ได้ไปพิษณุโลก” อย่างไรก็ตามท่านผู้อ่านก็ควรจะทราบที่ตั้งและประวัติของ “วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร” และ “พระพุทธชินราช” ก่อนดังนี้

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันติดปากว่า “วัดใหญ่” นั้นเอง เป็นวัดสำคัญมาแต่โบราณ ซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน และตรงกันคนละปากแม่น้ำกับศาลากลางจังหวัดพิษณุโลก ตั้งอยู่ริมถนนพุทธบูชา ซึ่งอยู่หน้าวัด และติดถนนเอกาทศรถซึ่งอยู่ทางด้านหลังของวัดทางทิศใต้จดถนนเจ้าการบุญ และอยู่ในท้องที่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองพิษณุโลก ปัจจุบันวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นวัดหลวงชั้นเอกประเภท “วรมหาวิหาร”

ด้วย

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารนี้ ได้สร้างขึ้นครั้งแรกในสมัยใดนั้นยังไม่พบหลักฐานที่แน่นอน แต่จากการสังเกตโบราณวัตถุสถานในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารนั้น เช่น พระพุทธรชินราช พระอัญญาสร และอื่นๆ นำสันนิษฐานได้ว่า คงจะสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย และก็น่าจะเป็นสมัยของพระมหาธรรมราชาลิไท ที่ได้โปรดให้สร้างเมืองพิษณุโลกขึ้น แต่ในพงศาวดารเหนือกล่าวว่สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก ซึ่งมีผู้รูปร่างท่านสันนิษฐานว่า พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกก็คือ พระมหาธรรมราชาลิไทนั่นเอง สำหรับพระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกที่กล่าวไว้ในพงศาวดารเหนือ นั้น พระองค์โปรดให้สร้างพระพุทธรชินราช พระศรีศาสดา และพระชินสีห์ขึ้น พร้อมกันทั้ง 3 รูป ดังข้อความตอนหนึ่งดังนี้

“...ครั้นได้ฤกษ์ดีจึงเอาพิมพ์เข้าเตา วันเธอหล่อนั้นวันพฤหัสบดี เพ็ญเดือน 4 ปีกจอ ชุมนุมพระสงฆ์ทั้งหลายมีพระอุบาฬี พระศิริมานท์เป็นประธาน และพระสงฆ์เจ้าทั้งหลายหล่อให้พร้อมกันทั้ง 3 รูป และรูปพระศรีศาสดา พระชินสีห์ทั้ง 2 พระองค์นั้นของแล่นเสมอ กันบริบูรณ์ ยิ่งแต่พระชินราชเจ้านั้นมิได้เป็นองค์เป็นรูปหามิได้ แต่ช่างหล่อถึง 3 ที่ ก็มีได้เป็นองค์ และพระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกก็เกิดเป็นทุกข์ยิ่งนักหนา...”

ในพงศาวดารเหนือได้กล่าวต่อไปถึงการหล่อพระพุทธรชินราชว่า พระอินทร์เจ้าได้นิรมิตเป็นตาปะขาวมาช่วยทำรูปและคุมพิมพ์ปั้นเข้าจนสำเร็จบริบูรณ์ อย่างไรก็ตามข้อความในพงศาวดารเหนือนี้จะจริงหรือไม่นั้น ก็ต้องศึกษาค้นคว้ากันต่อไป และพระศรีธรรมไตร

ปฏิมาจะเป็นองค์เดียวกับพระมหาธรรมราชาลิไทหรือไม่ นั่นก็น่าศึกษาเช่นกัน

อย่างไรก็ตามก็น่าสันนิษฐานได้ว่า วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารก็คงจะสร้างขึ้นครั้งแรกในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไทไว้ก่อน

ต่อมาในสมัยอยุธยา พระบรมไตรโลกนาถก็คงได้ซ่อมแซมและสร้างโบราณวัตถุสถาน ดังที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ตอนหนึ่งดังนี้

“ศักราช 844 ขาลศก (พ.ศ. 2025) ท่านให้เล่นการมทรสพ 15 วัน ฉลองพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร แล้วจึงพระราชนิพนธ์มหาชาติคำหลวงจบบริบูรณ์”

ต่อมาก็คงมีการซ่อมแซมโบราณวัตถุสถานในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารกันเรื่อยมา เช่น ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ ทรงโปรดให้ซ่อมแซมประตูประดับมุก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดให้ซ่อมแซมโบราณวัตถุสถานต่างๆ และในตอนหลังจากนั้นก็มีการซ่อมแซมกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้

